

Estonian A: literature – Higher level – Paper 1
Estonien A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Estonio A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 10 May 2017 (afternoon)
Mercredi 10 mai 2017 (après-midi)
Miércoles 10 de mayo de 2017 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Kirjutage kommentaar **ühele** järgnevaist:

1.

Miljon tardumusunne vajunud lindu, kelle lõunasselennu on katkestanud ja sundinud nad maa peale laskuma äkiline võimas külmasööst – Briti saartelt läbi Saksamaa, läbi poole Euroopa alla Sileesiani ulatuv hiiglaslik jääne hõlm.

5 Pääsukesed laskuvad ja püüavad asjatult leida külma eest peitu pugunud putukaid – seda ainukest, millele on toetada oma olemasolus nendel, õhulindudel, nii nagu teaduskeel neile nime on pannud. Peaaegu võimatu nime, kuid põhjust jääb ülegi, kui mõelda, et sellega märgitakse kõiki linde, kes ei tarvita marju ega seemneid, mitte midagi peale selle, mida, nagu neid endidki, võib sisaldada õhk. Õhuplankton – sõna, mille tihedusele võiks ehitada raudteesilla. Kellele küll kuulub süüdimatu võrdlus „muretu nagu linnuke taeva all?“

10 Nad ei leia midagi, neil ei ole olla kuskil, nad on läbirändajad. Nende kodud ja pesad on kaugel. Inimesed raputavad põõsaid tühjaks sinna peitu pugunud ja kangestunud putukaist, kuid paljud pääsukesed ei suudagi enam süüa. Nende jõud kahaneb tundidega, seda enam, et selles viimases minekus, vastu sügavat sügist, on peaaegu kõik ainult noored, selle suve hilised pojad. Nad laskuvad abitult teedele, komberdavad, tiivad lodus ja lasevad endast
15 üle sõita. Kartulikorvide ja tekkidega kannavad inimesed neid tuppä. Viimases hingehädas, läheneva surma õuduses pääsukesed sülemlevad, üksühelt julgust ja sooja otsides. Nad kogunevad puntraisse ja täidavad unkaaugud, keldrisuud ja vundamendisopid, hõivavad kohapealsed räästapääsukeste pesad – asi, mida vabal tahtel ei tee ükski suitsupääsuke!
20 Nad lendavad sisse lahtistest udest, täidavad iga õõne ja uru ning tarduvad. Sülemis sissepoole jäänud soojenevad ja elustuvad, sülemis põhja jäänud tallatakse ja lämbuvad. Ning kes jääb kaitsetuna kõige välimiseks, selle leiab surm kangestunult, pea pööratud õõnsuse poole. Mis teda enam ära mahutada ei suutnud.

Nii uinuvad nad, nokk peidetud tiivanuki alla. See on looduse viimane arm – hoida alal elujõu ainus raas, juhuks kui... kui ilm peaks soojaks minema.

25 Ent enamiku jaoks on see siiski juba surmauni. Armetu kaitse viimsele hingitsusele. Soe ilm jäi tulemata. Aeg kihutas. Kulus kolm meeletlikku ootuses päeva.

Lahenduseta päeva.

Kuid kusagil, tuleb välja, pidi olema pisut soojust siiski veel alal, kui need rongid koostati, kui need lennukid leiti. Nagu ka mitmeil aastail varem, nagu 1959, nagu 1936. Nagu Austrias
30 1931. aastal, kus koos Viini Loomakaitse Seltsiga aitas külmakangestuses pääsukest äratada ning lennukitel Itaaliasse saata Konrad Lorentz.

Jah, mis siin rääkida, kui lohutu on see kõik, kui kurb. Kui allajääv. Ning jääkski selleks, kui see ometi ei ütleks midagi väga inimese kohta – mõne ta vahetusväärtuse ootamatust, konverteerimatust teemanttugevusest.

35 Mu kujutelu ei näe peatusteta pimedusse sööstvaid uneronge kuigi selgelt, veel vähem nende ärevat sisemust. Keegi ärkab, rapsib tiibadega lae all soojenduslampide huugavas umbsuses. Riiulid, kastid, korvid, kuumad kivid rättildesse ja tekkidesse mässitud, soojaveepudelid kõikjal ümberringi. Ses pildiski on kõik unenäoline, hämar, tihke unest. Pruun, välgatab korraks akende taga avar vanatestamentlik maastik; valge, ilmub äkki luidete
40 vahel meri. Ülal tõttab rongiga kaasa suur lõunamaine kuu, hele, ümmargune ja puhas. Juba on peaaegu soe, lõpp jaam lähedal, ent kui rong võtabki maha käigu, on see harva selleks, et saata vabasse õhku mõni virgunud tiivapaar. Ei, ta tasandab käiku selleks, et saaks oma noosi puldankattega pikkvankril konutav prügivedaja teel süngele tühermaale eemal linna taga.

45 Ja ma pean mõtlema, et kui kord tõttasid samasugused pilgeni rongid, hoopis teistsuguse lähetusega, teistsuguse koormaga teele saadetud, lootusetu, kohutavad rongid, tormates juba lausa tulekuumusesse, ilma teeskluse ja saunapeatuseta otse ahju, nagu sellest jutustab „Schindleri nimekiri“*, ja kui nende rongide kohal lendas lõpuni kaasa – kindlasti ta lendas! – üks viimseni väsinud kaitseingel, siis olid tal tingimata peas just teie pruunid silmad, pääsukesed.

50 Ei linnud, mu tänaste päevade sõbrad, teid neis unerongides ja lennukites ei ole, ei saa õieti olla teie vana-vanavanemaidki. Sooja mere äärde ei jõudnud neist peaaegu keegi. Ent tuleb meeles pidada – täna on teie aeg. See on ainus, mis loeb. Magage rahulikult oma suveööund soojades pesades Ilmarise vabrikuvaremete pimedas kärjes või, veel parem, sirelilatvade lõhnameres Lilleküla aiapidajate koduse räästa all.

Asta Põldmäe, *Kirjad pääsukestele. Epistolaareleegia* (2009)

* Schindleri nimekiri: Steven Spielbergi film saksa ärimehest Oskar Schindlerist. Schindler päästis Teise maailmasõja ajal surmast üle 1100 juudi

2.

Transiit

Võib-olla kana sõime, võimalik, et vähki.
Võib-olla magasime, kinnitanud rihmad.
Vast öös või unes sadas tähevihma.
Või lihtsalt unustus meid enesesse mähkis.

5 Kuid kes meist tajus lendu, maandusmainet?
Ja, virgund, küsisin ma klaasist lennujaamas:
„Kust tuli lainer, kuhu läheb lainer,
mis mindki siia pooleks tunniks maandas?“

10 Nii veider küsimus, et katsu laupa peoga!
Näed: öös on suurelt tulikiri BEOGRAD.
Tead: lennuk Moskvast tuli, lendab ta Alžiiri,
ja kõik on korras, ja on elu siiski

vaid kumav klaasjaam öise lennu vahel.
Pool tundi või siis seitsekümmend aastat!
15 Klaas viskit juua, WC-s käia, naasta,
ja tunda teadmata mis tegutsemistahet.

End näha peegeldumas igas jalutajas
nii nagu jalutajaid klaasist ukse peeglis.
Ja miskit ütelda ja iga sõna kajas
20 veelkordselt mõista: mõttetu on seegi.

Veel mingeid lootusi kui suveniire vaeda,
neid saada, vastu andes hinge kui valuuta.
Hetk mingi naisega, siis jõnglasega naerda,
ja kas või koni endast jätta suuta.

25 Kui haihtuv suits on seitsekümmend aastat.
Transiidinumbritena võetakse meilt nimed.
Klaasjaama poole trapilt veel kord vaatad.
Siis taas on lend. Öö endasse meid imeb.

30 Ja vast see värss vaid kaeb veel lennujaamast,
pilk tähevihmas kummaliselt kaine:
„Kust tuli lainer, kuhu läheb lainer,
mis mindki kauaks? milleks? siia maandas?“

Arvi Siig, (*P*)äikesevõimalused (1968)